

הרשמי. אבל בכך לא שככה הסערה. ח"כ יזהר הררי, הליברלי העצמאי, אף קרא בעם, לעבר אנשי מפא"י: "תנו לו לדבר! וזכותו להגיד מה שהוא חושב!"

אבנרי: ... ואני שואל בכל הציניות: האם הכנסת היא מוסד ריבוני, או חותמת-גומי בידי הממשלה?

האם חברי הכנסת הזאת, אפילו חברי הרוב הקואליציוני שבה, יצביעו בעד כל דבר, רק מפני שמישהו בממשלה רוצה בזאת? רק מפני שפקיד מסויים דואג לנוחיות עבודתו? האם די ברצון כזה של פקיד, וגמרנו? האם תורמנה חמש או עשר הידיים הדרושות, וזהו זה?

הרומאים קבעו עקרון: Roma loquax est, causa finita. רומא זיברה — העניין נגמר. כלומר: הסגסום הרומאי הכריע, ובכך הגיע העניין לסיומו.

ואילו אצלנו, חברי הכנסת, אנחנו נתקלים פעם אחר פעם בתופעה הפוכה: הכנסת מכי ריעה באיזה עניין בצורה שאינה נוחה לממשלה, הממשלה חוזרת אל הכנסת ודורשת לבטל את ההחלטה. כזה הוא העניין בו אנחנו דנים היום.

„זהו עלבון לכנסת!"

הסערה שככה במיקצת כאשר ניתחנו את משמעות ההצעה, הפוגעת בעקרונות המקוריים שהשלטון והאזרח שווים בפני החוק, הוכרנו לכנסת שרק לפני חמישה חודשים נכנס לתוקפו חוק הקובע שהבנייה הממשלתית צריכה לעבור את התהליכים המקובלים לגבי כל בונה אחר. ואז פרצה סערה מחודשת, שבחלקה משתקפת גם בפרוטוקול:

אבנרי: ... והנה, בקושי יבשה הדיו של החוק החדש — והממשלה מעזה, בעזות-מצח שאין דומה לה, לעשות את רצון הכנסת פלסטר ולהשיג כאן, בהצבעה כפויה ואוטוריטאית, את שיחזוריה מן החובה שהוטלה עליה, להיות ככל האדם.

היו"ר ישראל ישעיהו: חברי-הכנסת אבנרי, אני מוכרח להתערב שוב. אין הצבעה כפויה ואוטומאטית בכנסת, ואני מבקש אותך לשמור על איה גבולות ותחומים. הכנסת ריבונית. זה עלבון לכנסת ולחברי-הכנסת. אין הצבעה כפויה ואוטומאטית. הכנסת מצביעה, היא ריבונית להצביע כטוב בעיניה.

אבנרי: כבוד היושב-ראש, עם כל הכבוד, הכנסת קיבלה את חוק המשמעת הקואליציונית, החוק הזה כופה על חברי-הכנסת הצבעות, באיום של משבר קואליציוני.

היו"ר ישעיהו: אינני רוצה להתווכח אתך, אין זה מתפקידי. כשאתה מתווכח עם הממשלה, עם הסיעות, עם העניינים — הרשות בידך. אולם לבנות את הכנסת, לומר שהיא מצביעה הצבעה כפויה ואוטומאטית — — — אז אין טעם לדבר בכלל מעל דוכן הכנסת. לשם מה קיימת הכנסת? ואני חייב לשמור על כבוד הכנסת, וגם אתה חייב.

אבנרי: אדוני היושב-ראש, רק מתוך זאגה לכבוד הכנסת קמתי לדבר היום!

היו"ר ישעיהו: תשכנע את הכנסת מנקודת-הראות שלך. אל תבה איתה.

אבנרי: הנושא הבלעדי של כל הוויכוח הזה הוא כבוד הכנסת. הצעת-החוק הזאת — היא הפוגעת בכבוד הכנסת, ולא הדברים שלי, המגדירים את המצב.

שמואל שורש (מפא"י): אבל הכנסת ריבונית לקבל או לא לקבל!

אבנרי: להלכה זה כך. אבל המעשה אינו תואם את ההלכה.

מובן שהכנסת יכולה לקבל כל חוק שהיא רוצה — וזוהי הצרה. היא יכולה, למשל, לקבל חוק שיקבע כי מספר חברי-הכנסת יקטן מ-120 ל-119, וכי יסולק ממנה כל ח"כ הנושא את השם הפרטי אורי. לפי מצבי-הרוח ששרר באותו רגע, היה חוק זה מתקבל ברוב גדול.

כשאין חוקה המגבילה את סמכות הכנסת, היא יכולה לקבל חוק זה. היא יכולה לקבל גם חוק שרירותי של העלאת אחוזה-החסימה, שמטרתו היחידה (והמוצהרת בלשח) היא למנוע את הופעת סיעת הכוח החושש בכנסת הבאה. על כך כבר מתנהלים דיונים קדחתניים מאחורי הקלעים.

ממילא יכולה הכנסת גם לקבל הצעת-חוק ההופכת לחוכא ואיטולוא את החוק הצודק שהיא עצמה קיבלה לפני כמה חודשים. אבל האם זהו ביטוי של ריבוניות? הרישך הגמור נכון: הנסיון לשחרר את הממשלה מן החוק הקיים מוכיח עד כמה משועבדת הכנסת לממשלה.

לכן גם אם אין תוכן ממשי להצעתו של ח"כ ישעיהו, שנבוא ונשכנע את הכנסת בדבריו-נוצעים, אפילו גדול הנואמים של כל הדורות, דמוסטנס היחני בכבודו ובעצמו, לא היה יכול לשנות החלטה של הנהלת הקואליציה, אם הנהלה מחליטה (והיא מחליטה לפני התחלת הוויכוח!) שום כוח בעולם לא ישכנע את חברי-הכנסת של הקואליציה להצביע אחרת. זאת יכולה לעשות רק הנהלת-הקואליציה עצמה.

ואכן — הפעם עזר הרעש, לפחות במיקצת. אחרי החיכות עלו בלב מפא"י כמה פיקפוקים — שמא גדול מדי המחיר הציבורי שתצטרך לשלם עבור בזיון זה של הכנסת. לכן לא נערכה ההצבעה באותו יום, אלא נדחתה עד אחרי ישיבה חדשה של הנהלת הקואליציה.

(לפני כן עוד חזתה הכנסת בתרגיל לוליני אופייני של מפ"ם. דוברת, ח"כ ארובן ארוי, שלל את הצעת-החוק, והודיע שיצביע בעדה. התירוץ: מפ"ם תשתדל לשנות אותה בעת הדיון בהעדה. הסיבה האמיתית: שרה-שיכון המפ"מי, מרדכי בנטוב, הוא הלוחץ העיקרי למען קבלת חוק זה, לפי דרישת פקידו משרדו.)

ישעיהו

מארכת, הרבנים והקאדים

בכ"ג, חוששני כי הפופולאריות של סיעתנו לא גדלה השבוע בספסלי הקואליציה. תחילה הרגזנו אותם כאשר היתה ידי היד היחידה בכל הכנסת שהורמה נגד הצעת חוק השרותים הותיים. וזוהי הצעת-חוק הקובעת במאוחד כי כל מה שעשה שר-הדתות בעבר הוא חוקי, למרות שבית-המשפט העליון של המדינה קבע כי פעולותיו היו משוללות כל בסיס חוקי.

מפ"ם — הכבולה בכבלי הקואליציה, נמנעה מהצבעה. ואילו רק"ח ומק"י פשוט נעדרו מן האולם. כי הקומוניסטים לא רוצים לריב עם הותיים. לכן נמנעת מק"י מלהרגיז את הרבנים, כשם שרק"ח נמנעת מלהרגיז את הקאדים.

למחרת היום הגיע תור הדיון על משרד-המשטרה. היה זה אחרון הדיונים על משרדי הממשלה, שהיו צריכים להיות דיונים על תקציביהם — אך שהתנהלו חודשים ארוכים אחרי שהתקציב כבר נתקבל בהצבעה אוטומאטית.

הדיון לא עלה לרמה גבוהה. כמעט כל הנואמים ראו צורך ללסף את המשטרה, להעמיס עליה שבחים וברכה-הלל, מתוך הנחה שזוהי הדרך לחכך את המשטרה על הציבור. אפילו נציג גח"ל, יוסף שופמן, שתקף את המשטרה בפרשות הנער הרצברג והפגנת הסטודנטים, לא היה תוקפני ביותר והקדים לדבריו דברי-נוצעים לרוב.

לכן חיכו הכל כי הנאום שלנו בנושא זה יהיה הנאום האופוניציוני העיקרי. מאמינים עלינו כי אנחנו מומחים לענייני משטרה. לכן הכינונו — אמנון זכרוני ואני — את עיקרי הדברים בהקפדה מיוחדת. ברצו האחרון, שעה האחרון, עלה בלב שנינו החשש שמא דברינו עדינים יותר מדי.

אך לא היה מקום לחשש זה. באולם ישבה, נוסף על כעשרים ח"כים, גם כל צמרת ה-משטרה. הקצינים ישבו על ספסלי-האורחים, הסמוכים לדוכן-הנואמים. אחרי הפסוק הראשון, שעורר צחוק (ראה מיטנרת) עלה המתח — ואפשר היה כמעט להבחין בעשן העולה מספי סלי מפא"י והמשטרה. אין המשטרה רגילה שיזכרו עליה כך מעל דוכן הכנסת.

אך אין אפשר היה לדבר אחרת, מבלי לחטוא לאמת? גם בוויכוח זה לא הצטיינה הכנסת בריבוי הנוכחים. בשעה 7.50, בעת נאומו של ח"כ וילנר (רק"ח) נכחו, חוץ מהיו"ר (רות הקטין) ואנוכי, 14 ח"כים:

רשימת הנוכחים: המערך — 5 מתוך 49 (נמיר, ברק, ברעם, פתל, ביסון); גח"ל — 3 מתוך 26 (יורי, בן-אליעזר, שוסטק); מפד"ל — 0 מתוך 11; רפ"י — 2 מתוך 10 (ג, טורקיס); מפ"ם — 0 מתוך 8; ל"ע — 0 מתוך 5; אגו"י — 2 מתוך 4 (גרוס, פרוש); רק"ח — 1 מתוך 3 (וילנר); פאג"י — 1 מתוך 2 (כ"ץ); מק"י (מיקוניס).

גם יום לפני כן, בשעה 7.25, בעת תשובת שרה-התיירות למתחכמים על משרדו, נכחו, חוץ מהנואם, היו"ר (יצחק נבון) ואנוכי, רק 12 ח"כים:

רשימת הנוכחים: המערך — 5 מתוך 49 (פישר, ביבי, פתל, אלוני, הכהן); גח"ל — 3 מתוך 26 (קלינגנרופ, עוזיאל, רזיאל-נאור); מפד"ל — 0 מתוך 11; רפ"י — 0 מתוך 10; מפ"ם — 0 מתוך 8 (ארזי); ל"ע — 2 מתוך 5 (רוזן, האוזנר); אגו"י — 0 מתוך 4; רק"ח — 0 מתוך 3; פאג"י — 0 מתוך 2; מק"י (מיקוניס).

איך הפלנו את סעיף ההפלות

יש רגעים יפים בכנסת — כאשר כאילו נכנסים חיים חדשים למוסד זה, כאשר ה-שיגרה האוטומאטית נשברת, כאשר לפתע ניתן מישקל לדעתו האישית של כל ח"כ. לפני שבוע באו רגעים כאלה בעת ההצבעה על בחירתם האישית של ראשי-ערים. השבוע הם באו בעת ההצבעות על התיקון לחוק הפלילי.

התיקון עצמו אינו מלהיב. זוהי ירושה של דוב יוסף, שהגיעה עתה לקריאה שנית וסופית. אין היא משנה את החוק הפלילי המנדטורי, הגדוש סעיפים אבסורדיים, המתאימים לחברה קולוניאלית מנוגרת. היא פשוט קובעת לוח-מחירים חדש — כמה וכמה עונשים העולה, אחרים והקטנים. אולם מפעם לפעם נגעו הדברים לעצם מהותם של סעיפים, ואז גברה המתחיות והתלהט החיובות.

כך זה קרה כאשר הציעו הח"כים אוניה (מפא"י) ואונא (מפד"ל) להעלות את העונש בסעיף האוסר העלבת נסיון זה. זהו סעיף קולוניאלי, האוסר — להלכה — גם את העלבת נשיא מצרים או ראש ממשלת רוסיה.

מכוח שאל דיון זה לא חלה המשמעת הקואליציונית, התחלקו הדעות. נערכה הצבעה, נימנו הקולות — והיו 12 נגד, 12 מובן שהצבעתי נגד. מייד יצאו שליחים בהולים להודיע עיק את החיכים הרבים שישבו במזנון (שמספרם עלה, כרגיל, על מספר היושבים באולם). אחרים מהב חזרו, הצביעו תוך כדי הליכה, מבלי לדעת על מה.

(כך קרה לח"כ יעקוב כ"ץ, איש פועלי-אגודת-ישראל. הוא נכנס והצביע. שאלתיו אם הוא יודע על מה, ואם לא — כיצד הוא החליט להצביע? תשובתו: „אם אתה נגד, זה מספיק לי כדי להיות בעד!")

בהצבעה שניה עמדו 16 מול 16. ההצעה להחמיר ירדה מן הפרק.

רוב ההצבעות נערכו בנוכחות 20 ח"כים. הצבעות לא פעם עם אנשי מפא"י. למשל: כאשר עמד לדיון העונש על סעיף (אבסורדי, לדעת) האוסר שבועות מחתריות. אליהו מירדור מחרות רצה להחמיר את העונש. כי אנשי חרות חיים עדיין בעבר המחתרתי שלהם,

אורי אבנרי: בארץ הם היו שונים.
אריה בן-אליעזר (חרות): כל מה שאתה מציע זה שחייכו? ישנו את אותו הדבר, אבל יחייכו?
אורי אבנרי: בין חיוך ובין אלה יש הבדל רב. ראיתי את זה.
עמוס דגני (רפ"י): מה ההבדל?
אורי אבנרי: אם תונף עליך אלה ארוכה, תרגיש את ההבדל. אפילו אתה.

יש להעלות את נמשכויות השוטרים!

איך לתקן את המצב הקיים במשטרת-ישראל? קודם כל, צריך להיות ברור כי השוטר חי במשכורת. משכורת נמוכה מושכת אנשים מוגבלים — ואל יתפאר המפקח הכללי כי מצב האבטלה הגביר את הגיוס. אוי לגיוס כזה.

יש להעלות באופן דראסטי את המשכורת לכל השוטרים, ובאופן מיוחד לאנשי-המקצוע, למשך למדים משפטנים, מדענים, מפקדים בעלי פמכות מבעית.

אולם אל נזמה את עצמנו — לא על הלחם לבדו יחיה השוטר. הוא חייב להרגיש שהוא משרת ביחידת-עילית, שהציבור רוחש לו אמון וכבוד, שהחיל כולו ממלא את תפקידו ביעילות.

לכן יש צורך להולל שינוי-ערכים כללי בצמרת, למשוך אליה כמה דמויות שיכולות להקרין מאישיותן הפיקודית על החיל וליצור בו מוראל חדש. יש למשוך אנשים המוכנים להפוך את המשטרה לעוד חיהם.

אם יתגשם הדבר, כי אז ניווכח כי גם אותם השוטרים שינשם היום יכולים להיות כוח מעולה ומכובד. שהרי גם כעשוי לא חסרים במשטרה אנשים בעלי רצון טוב ובעלי הבנה, נוסף על השוטרות החמודות, שיש לשבח את עבודתן.

האם כל זה יכול להתגשם במשרד-המשטרה כמו שהוא, משרד שהוקם במיקרה, בגלל קפריזה של אדם אחד (שרה-הפנים הראשון, שלא רצה במשטרה במשרדו), והקיים כדי לספק צרכים עדינים במפלגת השטענים?

עם כל הכבוד האישי לשר הנוכחי, אני מרשה לעצמי לפקפק בכך.

בשביל מה קיים בית-הסוהר?

ומילה אחת על החלק השני של משרד-המשטרה, שהוא החלק היחיד הכפוף לשר באמת — שרות בתי-הסוהר. גם הוא מהחזק את אחד הכשלונות הגדולים של מדינת ישראל. עם קום המדינה, נמצאו כמה אנשים אידיאליסטים, שהיתה להם דריסת רגל במשרד המשטרה, והם חלמו על הקמת שרות בתי-סוהר שיהיה דוגמה לעולם, שיהיה מופת מבחינת השימוש במסגרות ובהשיגים המדע הקרימינולוגי והפנולוגי.

כל זה שקע בביצה של שיגרה, אינרציה, חוסר-תקציב וקנוניות קואליציוניות (כגון החלוקה בין עבריינים צעירים ועבריינים מבוגרים בשני משרדי-המשטרה שונים, האחת של מפלגה אחת והשני של מפלגה אחרת).

הדברים הבארבאיים שהיו נהוגים בבתי-הסוהר של המנדט בוטלו (אם כי פה ושם נשמעות שוב תלונות). אך בית-הסוהר, שחול הפחיד את הפושע המועד, הגברתן, לא הפך למוסד של ריפוי ושיקום.

אני מעז לבטא כאן את אמונתי כי יבוא יום ובית-הסוהר, במתכונת הנוכחית, ייעדם כפי שנעלמו מרתפיה-העיוניים ובורותיה-הכלא של ימי הביניים, ויפנה את מקומו למוסד רפואי, פסיכיאטרי, משקם, שירפא את היסודות האי-סוציאליים וישלב אותם מחדש בחברה.

לכן זקוק גם שרות זה לבדק-בית כללי, לקליטת אנשים מסוג חדש לגמרי, הרמת ה-מוראל הפנימי, להחלפת הדפוסים, לשינוי החוק הכופה את הדפוסים הישנים. כבר נעשו התחלות חשובות, ונמצאים לא מעט אנשים טובים, ובעיקר העובדים הסוציאליים, שהפכו מליציונר לאסירים. אולם בלי תיקון יסודי — הרי זה שפור שטחי, שאינו מגיע לשורשים.

• כאן התערבה היושב-ראש, רות הקטין, וקבעה כי הנואם עבר על עשר הדקות שהוקצו לו. לכן קוצר החלק האחרון של הנואם.